

19. 7. 2021

ID: 113318

Bankovní záruka

Pro vznik oprávnění dlužníka požadovat po věřiteli vrácení plnění, které na jeho úkor neoprávněně získal na základě bankovní záruky dle § 321 odst. 4 obch. zák., respektive pro vznik povinnosti věřitele takto získané plnění dlužníkovi vrátit, není podmínkou, aby dlužník nejprve uhradil bance to, co v souladu s bankovní zárukou plnila věřiteli.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 29 Cdo 1872/2019-484 ze dne 30.3.2021)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce České dřevařské závody Praha, a. s., se sídlem v P., zastoupeného JUDr. R.K., advokátem, se sídlem v P., proti žalovanému Lesy České republiky, s. p., se sídlem v H.K., zastoupenému Mgr. J.Š., advokátem, se sídlem v P., o zaplacení částky 11.550.000,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 14 C 246/2015, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 15. ledna 2019, č. j. 47 Co 208/2018-458, tak, že dovolání proti potvrzujícímu výroku rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 15. ledna 2019, č. j. 47 Co 208/2018-458, ve věci samé se zamítá. Ve zbývajícím rozsahu se dovolání odmítá.

Z odůvodnění:

Okresní soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 23. dubna 2018, č. j. 14 C 246/2015-413, zamítl žalobu, kterou se žalobce (České dřevařské závody Praha, a. s.) domáhal vůči žalovanému (Lesy České republiky, s. p.) zaplacení částky 11.550.000,- Kč s 8,05% úrokem z prodlení z částky 7.916.425,83 Kč od 17. srpna 2015 do zaplacení a s 8,05% úrokem z prodlení z částky 3.633.574,17 Kč od 1. července 2016 do zaplacení (výrok I.) a uložil žalobci zaplatit žalovanému na náhradu nákladů řízení částku 514.742,50 Kč (výrok II.).

Krajský soud v Hradci Králové k odvolání žalobce rozsudkem ze dne 15. ledna 2019, č. j. 47 Co 208/2018-458, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (první výrok) a uložil žalobci zaplatit žalovanému na náhradu nákladů odvolacího řízení částku 121.760,- Kč (druhý výrok).

Soudy nižších stupňů vyšly z toho, že:

1) Dne 6. ledna 2011 uzavřeli žalobce (jako dodavatel) a společnost KŘENEK FOREST SERVICE s. r. o. (jako smluvní partner - dále jen „společnost KFS“), odkazující na „smlouvu o provádění komplexních lesnických činností a prodeji dříví - rok 2011 na SÚJ Choceň“ (uzavřenou mezi žalobcem a žalovaným - dále jen „smlouva“), subdodavatelskou smlouvou o provádění komplexních lesnických činností a prodeji dříví (dále jen „subdodavatelská smlouva“). Smluvní strany si v subdodavatelské smlouvě mimo jiné ujednaly, že společnost KFS poskytne žalovanému originál záruční listiny (dohodnuté ve prospěch žalovaného jakožto oprávněného z bankovní záruky), podle níž banka poskytne žalovanému plnění až do výše 11.500.000,- Kč, a to za účelem uspokojení jakéhokoli peněžitého závazku vzniklého ze subdodavatelské smlouvy nebo v souvislosti s ní (v této smlouvě specifikovaného).

2) Dne 5. ledna 2011 uzavřela společnost KFS (jako klient) a Komerční banka, a. s. (dále jen

„banka“) smlouvu o poskytnutí platební bankovní záruky reg. č. 99000187154 (dále jen „smlouva o poskytnutí bankovní záruky“); touto smlouvou se banka zavázala poskytnout žalovanému (jako věřiteli žalobce) bankovní záruku ve znění záruční listiny, která je přílohou č. 1 této smlouvy. Ve smlouvě o poskytnutí bankovní záruky se společnost KFS zavázala za sjednaných podmínek zaplatit bance jakékoli částky, které byla banka povinna uhradit v souvislosti s bankovní zárukou, a to včetně všech poplatků, nákladů a jakýchkoli jiných výdajů.

3) Dne 5. ledna 2011 vystavila banka záruční listinu č. 1006029029 (dále jen „záruční listina“). Podle obsahu záruční listiny byla banka informována, že na základě smlouvy bude uzavřena subdodavatelská smlouva, přičemž je vyžadována bankovní záruka za splnění závazků žalobce ze smlouvy ve výši 11.550.000,- Kč. Na základě výše uvedeného se banka zavázala poskytnout žalovanému bankovní záruku (pro případ, že žalobce nesplní své závazky ze smlouvy) až do výše 11.550.000,- Kč, která byla platná do 31. března 2012.

4) Dopisy ze dne 15. srpna 2011 a 14. prosince 2011 banka oznámila společnosti KFS, že jí žalovaný doručil výzvu k plnění dle záruční listiny, a to v částkách 7.916.425,83 Kč a 3.633.574,17 Kč; zmíněné částky banka uhradila na účet žalovaného.

5) Následně banka uvědomila společnost KFS o výše uvedených platbách, s tím, že v rozsahu těchto plateb za ní eviduje své pohledávky; současně ji vyzvala k jejich zaplacení.

6) Platbami ze dne 2. září 2011 a 2. ledna 2012 uhradila společnost KFS bance částky 7.916.425,83 Kč a 3.633.574,17 Kč.

7) V čestném prohlášení ze dne 30. května 2017 společnost KFS prohlásila, že přijala prostřednictvím dceřiné společnosti žalobce (Lesy Pelhřimov a. s.) částku 4.963.985,07 Kč.

Na tomto základě odvolací soud – vycházející z ustanovení § 313 a násl. zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku (dále jen „obch. zák.“) – shodně se soudem prvního stupně uzavřel, že důvodem, pro který společnost KFS uzavřela s bankou smlouvu o poskytnutí bankovní záruky ve prospěch žalovaného coby beneficianta, byla subdodavatelská smlouva. Plnila-li banka žalovanému na základě jeho písemných výzev v souladu se záruční listinou (vystavenou na základě smlouvy o bankovní záruce), vzniklo bance vůči společnosti KFS právo na zaplacení takto poskytnutého plnění bez ohledu na to, zda žalovaný měl na plnění ze záruční listiny vůči bance nárok. Riziko neoprávněného čerpání bankovní záruky žalovaným (za předpokladu, že banka dostala svým povinností a plnila v souladu s obsahem záruční listiny), tak spočívá výhradně na společnosti KFS [jinými slovy, věcná legitimace k vrácení plnění poskytnutého bankou žalovanému svědčila (jen) společnosti KFS].

Proto odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně (založené na závěru o nedostatku aktivní věcné legitimace žalobce) jakožto věcně správné potvrdil, a to včetně výroku o náhradě nákladů řízení.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, které má za přípustné podle ustanovení § 237 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), a to k řešení právní otázky dosud (podle jeho názoru) Nejvyšším soudem nezodpovězené, týkající se „vymezení“ osoby dlužníka u bankovní záruky v situaci, kdy je zajišťován závazek žalobce, který je v záruční listině označen jako dlužník, ale zároveň smlouvu o zřízení bankovní záruky uzavírala s bankou osoba jiná (společnost KFS), tj. řešení právní otázky, zda v poměrech dané věci svědčí žalobci aktivní věcná legitimace, jde-li o vrácení částky, kterou žalovaný neoprávněně čerpal z titulu bankovní záruky.

Dovolatel rekapituluje skutková zjištění soudů nižších stupňů a zdůrazňuje, že společnost KFS neměla vůči žalovanému žádný vlastní vztah a nemohla tak ve vztahu k žalovanému porušit žádný

závazek. Vzhledem k obsahu smlouvy o poskytnutí bankovní záruky a záruční listiny dovozuje, že byl dlužníkem ve smyslu ustanovení § 313 obch. zák., když bankovní zárukou byl zajišťován jeho závazek vůči žalovanému ze smlouvy.

Jelikož žalovaný dosáhl na základě bankovní záruky plnění, na které neměl vůči žalobci nárok, když žalobce neporušil povinnost zajištěnou bankovní zárukou, svědčí žalobci i právo požadovat po žalovaném vrácení takto získaného plnění ve smyslu ustanovení § 321 odst. 4 obch. zák. Sama skutečnost – pokračuje dovolatel – že bance poskytla plnění společnost KFS (a nikoli přímo žalobce) na shora uvedeném nic nemění. Naopak výklad přijatý soudy nižších stupňů vede k „absurdnímu závěru“, podle něhož společnost KFS sice nikdy žádný závazek vůči žalovanému neměla, ale v důsledku oznámení žalovaného „o porušení neexistující povinnosti této společnosti“, plnila banka žalovanému z bankovní záruky. V této souvislosti vznáší rovněž pochybnosti o tom, zda v daném případě šlo o bankovní záruku; měla-li být dlužníkem z bankovní záruky skutečně společnost KFS, potom by listina označená jako bankovní záruka nemohla být záruční listinou, jelikož zmíněná společnost v záruční listině není na žádném místě označena. Nepříléhavým shledává dovolatel rovněž poukaz odvolacího soudu na judikaturu Nejvyššího soudu [rozsudek ze dne 12. září 2018, „sp. zn. 31 Cdo 3939/2016“ (správně jde o rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 3936/2016, uveřejněný pod číslem 79/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek – dále jen „R 79/2019“) a „rozsudek ze dne 12. září 2018“, sp. zn. 29 Cdo 4790/2016 (správně jde o usnesení ze dne 19. září 2018, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 2, ročník 2020, pod číslem 16)], v nichž Nejvyšší soud (podle jeho názoru) řešil právní otázky odlišné.

Konečně dovolatel protestuje i proti výroku o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů, maje za to, že: 1) žalovaný byl (zpočátku) v řízení zastoupen A. L., a to na základě pověření ze dne 15. prosince 2014 (tj. nikoli jako advokátkou), a 2) pozdější zastoupení advokátem nepovažuje za nezbytné vzhledem k postavení žalovaného (státního podniku, jehož jmění přesahuje částku pět miliard Kč).

Proto požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů nižších stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaný považuje rozhodnutí odvolacího soudu za správné a dovolání za nedůvodné, když osobou, které vznikla povinnost nahradit bance vyplacenou částku 11.550.000,- Kč, byla společnost KFS a nikoli žalobce.

V části, ve které dovolání směřuje proti výrokům rozsudku, jimiž odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o nákladech řízení a rozhodl o nákladech odvolacího řízení, Nejvyšší soud dovolání odmítl jako objektivně nepřipustné [§ 238 odst. 1 písm. h) a § 243c odst. 2 o. s. ř.].

Ve zbývajících částech je dovolání přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., a k řešení právní otázky dovolatelem otevřená, dosud Nejvyšším soudem v daných skutkových souvislostech nezodpovězená.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 313 obch. zák. bankovní záruka vzniká písemným prohlášením banky v záruční listině, že uspokojí věřitele do výše určité peněžní částky podle obsahu záruční listiny, jestliže určitá třetí osoba (dlužník) nesplní určitý závazek nebo budou splněny jiné podmínky stanovené v záruční listině.

Podle ustanovení § 321 obch. zák., je-li doba platnosti v záruční listině omezena, bankovní záruka

zanikne, jestliže věřitel neoznámí bance písemně své nároky z bankovní záruky během její platnosti (odstavec 1). Dlužník je povinen zaplatit bance to, co banka plnila podle své povinnosti ze záruční listiny vystavené v souladu se smlouvou uzavřenou s dlužníkem (odstavec 2). Dlužník nemůže vůči bance uplatnit námitky, které by mohl uplatnit vůči věřiteli, jestliže smlouva mezi bankou a dlužníkem neobsahovala povinnost banky zahrnout do záruční listiny uplatnění těchto námitek vůči věřiteli (odstavec 3). Věřitel, který dosáhl na základě bankovní záruky plnění, na něž neměl vůči dlužníkovi nárok, vrátí dlužníkovi toto plnění a nahradí mu škodu tím způsobenou (odstavec 4).

Nejvyšší soud v první řadě předepisuje, že jeho judikatura je ustálena v závěrech, podle nichž:

1) Bankovní záruka (písemné prohlášení banky podle ustanovení § 313 obch. zák.) vzniká jednostranným právním úkonem banky adresovaným věřiteli (oprávněnému) z bankovní záruky, a to doručením záruční listiny věřiteli. Povinnost banky k plnění dle bankovní záruky lze vázat jednak na nesplnění určitého závazku třetí osobou (dlužníkem), jednak na splnění jiných podmínek stanovených v záruční listině. Obsah práv a povinností banky a oprávněného z bankovní záruky je dán striktně (jen) obsahem záruční listiny. Nejsou-li splněny podmínky stanovené v záruční listině, nelze plnění z bankovní záruky požadovat.

Při bankovní záruce vzniká v zásadě právně samostatný závazek banky, který je závislý na existenci zajišťovaného závazku, jen když to vyplývá z obsahu záruční listiny. Právní vztah mezi dlužníkem a věřitelem není právně závislý na právním vztahu mezi dlužníkem a bankou, když paralelní existence těchto právních vztahů vyplývá z podstaty bankovní záruky jakožto abstraktního zajišťovacího prostředku.

K tomu srov. např. důvody rozsudků Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2009, sp. zn. 29 Cdo 2387/2007, a ze dne 30. března 2016, sp. zn. 29 Cdo 2171/2014, uveřejněných pod čísly 18/2010 a 92/2017 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

2) Právo dlužníka na plnění dle § 321 odst. 4 obch. zák. je logickým důsledkem ustanovení § 321 odst. 2 obch. zák. Jestliže dlužník uzavřel smlouvu s bankou o vystavení bankovní záruky ve prospěch věřitele a věřitel v souladu s touto listinou získal od banky ujednané plnění, pak vzniká nepochybně dlužníku povinnost (dle podmínek uvedených ve smlouvě mezi bankou a dlužníkem) zaplatit bance to, co plnila věřiteli na základě záruční listiny, jejíž obsah je v souladu se smlouvou uzavřenou mezi bankou a dlužníkem. Pokud dlužníku vznikl závazek zaplatit bance to, co plnila věřiteli (za podmínek obsažených v bankovní záruce) a současně bylo zjištěno, že věřitel získal v souladu s bankovní zárukou plnění, na něž neměl vůči dlužníkovi nárok, lze za logický důsledek vzniku popsané situace považovat vznik povinnosti věřitele takové plnění dlužníkovi vrátit a nahradit mu škodu tím způsobenou. Z pouhého konstatování, že právo žalobce na plnění dle § 321 odst. 4 obch. zák. je logickým důsledkem ustanovení § 321 odst. 2 obch. zák., však nelze dovozovat, že předpokladem pro uplatnění tohoto práva je splnění povinnosti obsažené v § 321 odst. 2 obch. zák.

Ustanovení § 321 odst. 4 obch. zák. neumožňuje věřiteli dovolávat se toho, aby před splněním své povinnosti vrátil dlužníkovi na jeho úkor neoprávněně získané plnění, dlužník nejprve splnil svůj závazek vůči bance vyplývající z jiného právního vztahu a až poté požadoval po věřiteli vrácení neoprávněně získaného plnění. Splnění těchto dvou povinností (povinnost dlužníka zaplatit bance to, co na základě bankovní záruky plnila věřiteli a povinnost věřitele vrátit dlužníkovi plnění, které věřitel na základě bankovní záruky získal, aniž by na něj vůči dlužníkovi měl nárok) se mohou dovolávat rozdílné subjekty, na základě odlišných právních titulů vzešlých z dvou rozdílných právních vztahů. Ačkoli plnění, které se ukázalo být neoprávněně získaným, poskytla věřiteli banka, učinila-li tak v souladu s bankovní zárukou, poskytla jej na úkor dlužníka. Přestože věřiteli vznikají práva a povinnosti jak k bance, tak k dlužníkovi, tato práva a tyto povinnosti vyplývají z rozdílných právních vztahů a je tedy mezi nimi třeba důsledně rozlišovat.

Pro vznik oprávnění dlužníka požadovat po věřiteli vrácení plnění, které na jeho úkor neoprávněně získal na základě bankovní záruky dle § 321 odst. 4 obch. zák., respektive pro vznik povinnosti věřitele takto získané plnění dlužníkovi vrátit, není podmínkou, aby dlužník nejprve uhradil bance to, co v souladu s bankovní zárukou plnila věřiteli.

Srov. např. R 79/2019, k jehož závěrům se Nejvyšší soud přihlásil např. v usnesení sp. zn. 29 Cdo 4790/2016.

Vycházejí z výše uvedeného, Nejvyšší soud v poměrech dané věci zdůrazňuje, že je nutno rozlišovat mezi právy a povinnostmi založenými: a) smlouvou (tj. právním vztahem mezi žalobcem a žalovaným), b) subdodavatelskou smlouvou (tj. právním vztahem mezi žalobcem a společností KFS), c) smlouvou o poskytnutí bankovní záruky (tj. právním vztahem mezi bankou a společností KFS) a záruční listinou (tj. právním vztahem mezi bankou a žalovaným).

Jakkoli smlouvu o poskytnutí bankovní záruky uzavřely banka a společnost KFS a záruční listinu banka vystavila ve prospěch žalovaného, z obsahu obou právních úkonů jednoznačně plyne, že se vztahují k závazkovému vztahu založenému smlouvou (tj. ke vztahu mezi žalobcem a žalovaným); na výše uvedeném není způsobilá nic změnit ani skutečnost, že ve smlouvě o poskytnutí bankovní záruky je slovy „klient“ označena společnost KFS a v záruční listině žalobce. Ostatně smlouva o poskytnutí bankovní záruky zřetelně rozlišuje mezi klientem (společností KFS) a dlužníkem z (bankovní zárukou zajišťovaného) závazkového vztahu ze smlouvy (žalobcem).

Plnila-li banka vskutku podle své povinnosti ze záruční listiny (vystavené v souladu se smlouvou o poskytnutí bankovní záruky) žalovanému částku ve výši 11.550.000,- Kč, vzniklo jí ve smyslu ustanovení § 321 odst. 2 obch. zák. právo, aby jí společnost KFS (jako strana smlouvy o poskytnutí bankovní záruky) uvedenou částku zaplatila. V takovém případě- za stavu, kdy společnost KFS ve vztahu k bance uvedenou povinnost splnila- mohlo jí vzniknout vůči žalovanému (jako věřiteli ze záruční listiny) při splnění podmínek určených ustanovením § 321 odst. 4 obch. zák. právo na vrácení plnění.

Okolnost, že bankovní zárukou byla zajištěna povinnost žalobce (tj. osoby, která nebyla stranou smlouvy o poskytnutí bankovní záruky), a nikoli povinnost společnosti KFS (tj. osoby, která nebyla ve smluvním vztahu k žalovanému), je pro řešení otázky aktivní věcné legitimace k uplatnění (případného) nároku podle ustanovení § 321 odst. 4 obch. zák. právně nevýznamná. Ze žádného ustanovení obchodního zákoníku totiž nelze dovodit, že by bankovní zárukou nemohlo být zajištěno splnění závazku osoby odlišné od osoby, která uzavřela s bankou smlouvu o poskytnutí bankovní záruky.

Přitom na věcné správnosti rozhodnutí odvolacího soudu nebyly způsobilé nic změnit ani pochybnosti dovolatele o tom, zda listina vystavená bankou dne 5. ledna 2011 byla záruční listinou ve smyslu ustanovení § 303 obch. zák.; ani oprávněnost takových pochybností by totiž nic nezměnila na závěru o nedostatku aktivní věcné legitimace žalobce ohledně uplatněného nároku.

Jelikož se dovolateli prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu nepodařilo zpochybnit správnost právního posouzení věci odvolacím soudem, Nejvyšší soud při absenci vad řízení, k jejichž existenci u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), dovolání zamítl [§ 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř.].

Další články:

- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)